

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 12

Рівне - 2018

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 12. – Рівне: РДГУ, 2018. – 166 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – кандидат психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 31 травня 2018 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

Зміст

Зміст	3
Вступ	6
Альтмарк А. Психологічний аналіз особистісного та професійного зростання майбутніх психологів.....	7
Бакун К. Розвиток соціального інтелекту як чинник успішної адаптації особистості.....	9
Бенещук А. Особливості формування інтелектуальної готовності старших дошкільників до навчання у школі	11
Берестень Т. Експериментальне дослідження впливу середовища на формування поведінки девіантного підлітка	13
Бігун Л. Дослідження мотивації навчальної діяльності молодших школярів.....	15
Бунечко Ю. Вплив рівня домагань на прагнення особистості до самоактуалізації	16
Бутенко С. Значення духовності в розвитку особистості.....	18
Войчук А. Психологія мотивації до навчання учнів	21
Волович М. Образ ефективного лідера у соціальній психології	22
Воробей І. Психологічні особливості формування стресостійкості як фактора успішної учбової діяльності студентів-психологів	24
Гандзюк К. Соціально-психологічні чинники становлення статевої ролі ідентифікації підлітків	26
Главінська Е. Соціально-психологічна адаптація студентів-першокурсників як механізм соціалізації	30
Горбова А. Зміст поняття «життєва перспектива».....	32
Гордійчук О. Причини виникнення професійного вигорання у медичних працівників	34
Іваник С. Особливості прояву агресивності у студентської молоді	38
Ісічук О. Ціннісні орієнтації як складова спрямованості особистості: історіографія проблеми	40
Карпик О. Психологічні детермінанти виникнення конфліктів старшокласників з педагогами.....	43
Коноплицька Ю. Особливості розвитку емоційного інтелекту у підлітковому віці.....	45
Корчакова В. Соціально- відповідальний маркетинг як інструмент психологічного впливу на споживача	47
Кузьмич Г. Психологічні особливості проявів булінгу	50
Лавренчук К. Основні причини виникнення тривожності у молодшому шкільному віці.....	52

Лавренко В. Розвиток пізнавальних процесів у період дошкільного дитинства	54
Левчук А. Смесложиттєві орієнтації як чинник професійного становлення майбутніх психологів	55
Левчук Л. Психологічні особливості визначення готовності дитини до навчання у школі.....	57
Лехкобит В. Динаміка формування рефлексії у майбутніх психологів під час професійної підготовки.....	60
Лехкобит М. Інтернет-залежність підлітків як актуальна проблема сьогодення	62
Лисюк І. Психологічний зміст поняття «самоусвідомлення особистості».....	64
Ліщук І. Психологічні особливості особистісної рефлексії студентів-психологів.....	66
Лоза С. Саногенне мислення та психічне здоров'я особистості.....	68
Лозицька К. Психологічні особливості самоактуалізації студентської молоді	70
Максимчук В. Психологічні особливості вияву лідерських якостей у студентів-психологів	73
Мартинюк А. Емоційний стан старшокласників перед ЗНО.....	75
Марчук М. Психологічні особливості девіантних проявів у ціннісному вимірі особистості	77
Матухно Є. Методи проєктивної психології: можливості та перспективи	80
Мельник І. Вплив емоційних станів тривоги та страху на особистість	83
Мирончук Д. Вплив стилю сімейного виховання на міжособистісні стосунки підлітків	85
Мислінчук Ю. Дослідження соціально-психологічних особливостей здатності особистості до емпатії.....	88
Михайлова І. Вплив мікросоціуму на формування самооцінки.....	91
Намлієва Г. Особливості особистісних змін військовослужбовців внаслідок участі в АТО	94
Недільська А. Формування психологічної готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності	97
Нетреба С. Теоретичний аналіз соціально-психологічної адаптації особистості	100
Нечидюк М. Особливості застосування арт-засобів в системі розвитку емоційного інтелекту	102
Одейчук І. Фізіологічні та психологічні симптоми стресу як загального адаптаційног осиндрому.....	104
Олійник К. Психологічні особливості впливу емоційного вигорання на професійну діяльність в дорослому віці	106

Онисковець Б. Мотиваційні чинники перфекціонізму сучасної студентської молоді	108
Остапенко М. Дослідження типів темпераменту у сучасних студентів	110
Першко О. Екологічні цінності як чинник особистісного ставлення підлітків.....	113
Погулясва М. Психолого-педагогічні чинники розвитку творчого потенціалу особистості студента у процесі навчання у ВНЗ	115
Похильчук А. Психологічні особливості самооцінки чоловіків та жінок	117
Прокопович І. Психофізіологічні складові творчого потенціалу особистості.....	119
Работій М. Модель розвитку позитивної «Я-концепції» майбутніх практичних психологів	121
Рєбій І. Експериментальне дослідження взаємозв'язку особистісної рефлексії та креативності	124
Речун Н. Психологічні чинники конфліктної поведінки у юнаків	126
Рудь О. Взаємозв'язок рівня емоційного інтелекту із допінг-стратегіями особистості.....	129
Савгира В. Особливості ставлення дітей старшого дошкільного віку до батьківських вимог і заборон	131
Сардарян М. Психологічні особливості творчої особистості.....	134
Свінтозельська К. Особливості впливу Я-концепції на професійне самовизначення старшокласників	137
Солодка В. Експериментальне дослідження проблеми саморегуляції як важливої функції психіки людини	139
Строїнська Д. Психологічні особливості кропінь-стратегій особистості	141
Сукнацька А. Самотність і особливості її переживання в юнацькому віці ...	144
Товстун Р. Заздрість як соціально-психологічний феномен	147
Хомік Т. Психологічний аналіз проблеми стресостійкості студентів у сучасній психологічній науці.....	149
Чебан Д. Мотиви, які сприяють успішному навчанню студентів.....	151
Чмелюк Т. Формування та розвиток моральних якостей дошкільників засобами казкотерапії	152
Шахрайчук І. Психологічні основи формування структури цінностей сучасної молоді	154
Широких А. Роль самоідентифікації у життєвому проектуванні особистості.....	157
Якимчук М. Комунікативна креативність як компонент самопізнання індивіда	158
Марценюк А. Психологічні особливості ставлення до сексу в особистості у періоді ранньої дорослості	161

Романюк В. Функціональні резерви організму та здоров'я людини..... 165

4. Одінцева Л.А. Реалізація професійної підготовки вчителя математики в умовах багатоступеневої системи вищої педагогічної освіти / Л.А. Одінцева, С.В. Завіцкая. – Білгород : Вид-цтво БДПУ, 2000. – 196с.

УДК 159.9-044.332

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Нетреба Софія, здобувач вищої освіти, РДГУ

Керівник: Сторож О.В., кандидат психологічних наук, доцент

Процес взаємодії особистості й середовища полягає в пошуку і використанні адекватних засобів і способів задоволення основних її потреб: потреба в прийнятті та любові, у визнанні та повазі, у самовираженні, самостверженні й у розвитку. Тим самим закладаються можливості для розвитку успішної соціально-психологічної адаптації та адекватної самооцінки. Соціально-психологічна адаптація зумовлює поглиблення знань, умінь та навичок, духовне зростання особистості, успішне оволодіння майбутньою професією.

Різні аспекти проблеми соціально-психологічної адаптації були предметом вивчення як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, таких як Ф. Александер, Б. Г. Ананьєв, Р. Бенедикт, О. І. Борисенко, Н. П. Войтович, Дж. Доллард, Д. Б. Ельконін, А. В. Захарова, В. Я. Корнев, М. В. Левченко, О. М. Леонт'єв, М. Мід, Н. Міллер, В. В. Москаленко, Р. Сірс, Т. Френч, В. Т. Циба, В. М. Ямщицький [1-6].

У психологічній літературі соціально-психологічна адаптація визначається як процес пристосування до якісних змін зовнішнього середовища (А. В. Петровський та М. Г. Ярошевський); як процес взаємодії особистості і соціального середовища, процес активного пристосування особистості до середовища, що змінилося, засвоєння відносно стабільних умов середовища (О.А. Урбанович); як багатоплановий процес активного пристосування психіки та поведінки особистості до умов соціального середовища, яке опосередковане провідною діяльністю особистості на даному етапі її розвитку (О. Р. Ткачишина) [1; 2; 3; 5].

Т. Кабаченко зазначає, що соціально-психологічна адаптація людини реалізує кілька функцій. Суть основних з них полягає у формуванні засобів, знаходженні умов і форм для вільного прогресивного розвитку особистості. При цьому автор підкреслює, що адаптація в колективі є умовою продуктивної соціальної активності, самовизначення та розвитку особистості [4].

У своїх дослідженнях О. І. Зотова та І. К. Кряжева відзначають, що соціально-психологічна адаптація здійснюється на різних рівнях суспільства, трудового колективу, безпосереднього соціального оточення, особистісної адаптованості. На їхню думку, важливим фактором, що впливає на адаптаційний процес, є умови життя і діяльності [2].

Більшість дослідників О. С. Карімова, Е. А. Тріфонова, Т. А. Ульчева, І. С. Якіманська, специфіку соціально-психологічної адаптації людини бачать в активному свідомому впливі на навколишнє середовище, а мірою індивідуального здоров'я вважають властивість кожної живої системи адаптуватися до навколишніх умов [1]. На думку академіка М. К. Агаджаняна адаптацією організму є «стійкий рівень активності взаємозв'язку функціональних систем, органів і тканин, а також механізмів управління. Такий рівень забезпечує нормальну життєдіяльність організму» [3]. На думку М. А. Гілінського ефективність пристосування індивіда до мінливих умов середовища забезпечується не тільки можливостями специфічних систем організму, які несуть тягар гомеостатичних регуляцій, а й «здатність центральних механізмів формувати на основі накопиченого досвіду оптимальну стратегію реагування» [4].

Процес соціально-психологічної адаптації в психоаналізі можна представити у вигляді узагальненої формули: конфлікт – тривога – захисні реакції. Соціально-психологічна адаптація особистості визначається витісненням потягу і переключенням енергії на санкціоновані суспільством об'єкти (З. Фрейд), а також як результат прагнення особи компенсувати або надкомпенсувати власну неповноцінність (А. Адлер). За Ф. З. Меєрсоном фенотипічна адаптація є процесом, в результаті якого «організм отримує можливість жити в умовах раніше не сумісних з життям або вирішувати раніше нерозв'язні завдання» [5].

А. А. Ільюченко виділяє кілька важливих аспектів участі емоцій в адаптації. Емоція може компенсувати відсутність спеціалізованої реакції для досягнення мети. Разом з тим, емоції можуть форсувати протягом не тільки енергетичних, але й інформаційних процесів, прискорюючи процедуру адекватної програми дій. Емоції сприяють також запам'ятовуванню і використанню інформації, формуючи «мітки» пріоритетних сигналів [2; 5].

Психологи виділяють такі різновиди соціально-психологічної адаптації: нормальна, змішана або середня, девіантна і патологічна адаптація [5].

У широкому розумінні адаптація – це пристосування до навколишніх умов. Адаптація людини має два спектра: біологічний і психологічний. Біологічний рівень, загальний для людини і тварин, включає в себе пристосування до постійних і змінних умов середовища: температури,

тиску, освітленості, вологості, а також до змін в організмі: захворюванню, змін в організмі, обмеження будь-яких функцій. Психологічний аспект адаптації полягає в пристосуванні особистості до існування відповідно до вимог суспільства і власними потребами та інтересами.

Соціально-психологічна адаптація – це пристосування людини до виробничої діяльності, до нового колективу, його традицій і неписаних норм, до стилю роботи. Соціальна адаптація здійснюється шляхом засвоєння норм і цінностей даного суспільства (або, принаймні, найближчого оточення: родини, певної соціальної групи).

Соціально-психологічна адаптація включає в себе адаптивність [5], яка є природженою та набутою здатність до адаптації, тобто пристосування до всієї багатоманітності життя при будь-яких умовах та адаптованість, що відображає той загальний результат адаптації, коли людина відчуває психологічний комфорт від ситуацій свого життя, приймає її як конструктивно значущу, що відкриває подальші перспективи розвитку.

Список використаних джерел

1. Гапонова С.А. Особенности адаптации студентов вузов в процессе обучения / С.А. Гапонова // Психологический журнал. – 1994. – №3. – С. 9–12.
2. Медведев В. И. Адаптация человека / В. И. Медведев. – СПб.: Институт мозга человека РАН, 2003. – 584 с.
3. Милослава И. А. Понятие и структура социальной адаптации / И. А. Милослава. – М.: Владос, 2010. – 124 с.
4. Реан А. А. Психология адаптации личности: Анализ. Теория. Практика / А. А. Реан. – СПб.: Прайм–Евроник, 2006. – 479 с.
5. Сторож О. В. Соціально–психологічна адаптація як невід’ємна складова соціалізації особистості / О. В. Сторож // Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка. – К., 2008. – Т. IX, ч. 3. – С. 379–384.

УДК 159.942:159.925

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АРТ-ЗАСОБІВ В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Нечидюк Марія, здобувач вищої освіти, РДГУ.

Керівник: Борейчук І.О., старший викладач

Поняття «розвиток особистості» включає в себе послідовні, а також якісні зміни у свідомості та поведінці особистості від самого народження і до кінця життя, а також формування людини як суб’єкта культури та

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 12

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 1.06.2018 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 13,8. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету